

דבר העורך

אריה סובר

אני שמח לבשר על יציאתו לאור של גיליון מספר 22 של כתב העת **הומור מקוון: כתב עת מדעי לחקר ההומור** בחסות האגודה הישראלית לחקר ההומור. כתב העת הינו שפיט ויוצא לאור זו השנה השלוש עשרה, נמצא ברשימת כתבי העת המוכרים של המל"ג, ומופץ ברחבי העולם על ידי חברת Ebsco הבינלאומית. גיליונות כתב העת נמצאים במאגרי מידע אקדמיים וכן בספריות אקדמיות בארץ ובעולם, בתוכם Princeton University Library ו Hebrew Union College Library ועוד. כתב העת **הומור מקוון** הינו כתב העת העברי המדעי הראשון והיחיד בעולם בחקר ההומור ובה אנחנו גאים. כתב העת משמש חוקרים, סטודנטים ושוחרי ידע ומאמריו מצוטטים במחקרים מדעיים המתפרסמים בארץ ובעולם בעברית ובלועזית.

הגיליון הנוכחי כולל את המאמרים הבאים: מאמרם של **עינבל יצחקי וד"ר מתן אהרוני, פוסט משל עצמך: אימהות מייצרות וצורכות מופעי זהות בעמוד הפייסבוק "מאמאצחיק"**, עוסק בקהילת "מאמאצחיק" ברשת החברתית פייסבוק כקבוצה סגורה המיועדת לנשים בלבד, שהפכה לקהילה המקוונת הגדולה בישראל. עיקר עיסוקה בזהות האימהית וההתמודדות עם הילדים, ניהול בית ועבודה, בני זוג, ודימוי גוף בעזרת אמצעים הומוריסטיים ופרפורמטיביים. ממצאי המחקר מלמדים שקהילה זו מציגה אלטרנטיבה חתרנית לנורמות המקובלות השמרניות סביב דמותה של האם המודרנית במרחב מקוון בעל אופי קרנבליסטי. קהילה זו מציעה כלים לעיצוב מודל חדש של "אימהות מקוונת חוצת גבולות", שהיא זהות אימהית ליברלית פמיניסטית ברשת. מאמרם של **משה רוזנברג ופרופ' דב-בער קוטלרמן מלחמות הבלקן באספקלריית המדורים ההומוריסטיים של עיתונות יידיש בוורשה, 1911-1913**, מוקדש למלחמות הבלקן (1911-1913) מפרספקטיבה מיוחדת במינה: ההתייחסות לנושא במדורים ההומוריסטיים בעיתוני היידיש המרכזיים בוורשה, **הינט ודער מאַמענט**, שהיו עיתוני היידיש הנפוצים ביותר בתקופה זו באימפריה הרוסית. בהתייחסויות ההומוריסטיות שנבדקו ניתן להבחין בדפוסים הבאים: הבלטת הפן היהודי באירועים, עמדה הומניסטית ברורה, העדר תמיכה אוטומטית באינטרסים של מדינת האם (האימפריה הרוסית), חוסר אמון בהתנהלות מדינות אירופה וביכולתן להשיג שלום, הזדהות עם סבל יהודי השטחים בהם התנהלה הלחימה בפרט ועם והצער המלווה את המלחמה בכלל.

מאמרו של **ד"ר יהודה ויטלזון לא בחיל: הייצוג הדתי בקומדיות המלחמתיות בקולנוע הישראלי**, מתמקד בשתי קומדיות קולנועיות ישראליות, **פישקה במילואים** (גורגי עובדיה, 1971) ו**מבצע שטריימל** (בני שוילי, 1983), שהציבו במרכזן דמויות דתיות שנקראו להצטרף לכוח צבאי לצורך מאמץ מלחמתי. שני הסרטים טוען ויטלזון, ניצלו את הפערים הסטריאוטיפיים בין החברה הדתית לחברה הכללית בישראל לצורך העצמת הקומדיה והדרמה, והתבססו על סטריאוטיפים אפלים ודעות קדומות, שהודהו לאורך ההיסטוריה ביחס לאופי הבעייתי של היהודי "הגלותי". במאמרה של **ד"ר נעמה רשף, על ארבעה אשכולות של תחבולות סטיריות בספרו של אהרון מגד 'הגמל המעופף ודבשת הזהב'**, היא מתייחסת ליצירתו של יורם טהרלב בגישה אישית בצד הגישה האקדמית – בהיותו חבר נאמן שלה כל השנים, שלמדה להכירו מאז ראשית שנות השישים של המאה העשרים. במאמרה היא מתייחסת לשפע ההומור שלו גם כשדיבר, בעיקר ההומור מילולי (ורבאלי), את ההומור הזה היא מציגה במאמר באמצעות דוגמאות אחדות. מאמרה של **ד"ר עופרה מצוב כהן, אלמנטים של הומור ברומן הטנק של אסף ענברי כאמצעי לפירוק נרטיב מיתולוגי מן**

ההיסטוריה הישראלית החדשה הרומן **הטנק** מאת אסף ענברי עוסק באירוע היסטורי במלחמת השחרור המתרחש בפתחו של קיבוץ דגניה א', בקרב בין לוחמים ישראלים לטנקים סוריים המאוישים בחיילים סוריים. אחד מהלוחמים הישראליים מצליח להכניע את הטנק הסורי ואת צוותו ובכך מביא להכרעה צבאית בקרב. מצוב-כהן מתמקדת בחמישה סיפורים שונים של חמישה חיילים שכל אחד מהם טוען שהוא זה שעצר את הטנק. לאורכו של הטקסט המספר מתבסס על ההומור לסוגיו השונים כאמצעי המאפשר את בחינתן של הגרסאות השונות הקיימות על מהלך הקרב והגרסאות השונות הקיימות על זהותו של החייל שעצר את הטנק הסורי. מאמר נוסף מאת **פרופ' רון אהרוני, למה אלוהים צוחק? עוסק** – ולא בפעם הראשונה – בניתוח והבנת השאלה מהו הומור ומהו הצחוק הנובע ממנו? אהרוני לא מסתפק בשאלות, אלא יש לו תשובות משל עצמו. כשהוא מתבסס על מחקרים וחוקרים ידועים בתחום חקר ההומור שאת חלק מהתיאוריות שלהם הוא פוסל באופן מלא או חלקי. אהרוני מאתגר גם במאמר זה את הידוע והמקובל בחקר ההומור. את הגיליון סוגר פרק מספרו של **פרופ' יצחק גלנור הבט אחורה בחיוך**, ושמו 'הים בירושלים'. שמו של הפרק נלקח מבדיחה באותו שם שקיימת בספר. הספר נכתב מנקודת מבט אישית, על החיבור והמשיכה של הסופר אל תחום ההומור. מי שמתעניין בהומור ובחקר ההומור, וגם לשוחרי תרבות ודעת, יש בספר בנוסף לכתובה המעניינת וההומוריסטית, חשיבות היסטורית שנוגעת בחקר ההומור בכלל, אך גם בחקר ההומור הישראלי. אם ניתן היה להוסיף כותרת משנה לספר אזי זו הייתה, "גלגולו של חוקר הומור". סקירה רחבה על הספר תובא באחד מהגיליונות הבאים. תודות לכותבי המאמרים, לשופטים האנונימיים, לעורכי המשנה של כתב העת ולכל מי שלקחו חלק בהפקת הגיליון, למתרגמת שלנו מאנגלית סוניה הורביץ, למיכל אביגדור עורכת הגיליון ומנהלת האתר של כתב העת, לאביבית גרא שידה אמונה על העריכה. אני מאחל לחוקרים, לחוקרות, לקוראות ולקוראים קריאה מהנה ומעוררת חשיבה.

פרופ' אריה סובר